

דברי תורה וחינוך

אם כוללת כלבוץ

וישלת | ר' אופיר בן אילוז מנהל התיכון בישיבה תיכונית חספין

בס"ד

"ויבוא יעקב שלם עיר שכם", פרשת וישלח

בבתי החינוך שלנו, אנו חותרים למצוא את דרך החינוך השלמה, ההוליסטית, שתשכיל לתת מענה מקיף וכולל ככל שניתן, למציאות החיים המורכבת, ולמגוון האנשים אותם אנו פוגשים. הדילמות הן רבות, הערכים מתנגשים, והדברים תמיד באים, איך לא, אחד על חשבון השני... במפגש עם דמותו של יעקב אבינו, אותו מתארת התורה בפרשתנו כ"שלם", ישנן מספר נקודות מעניינות שניתן ללמוד מהם לעולמנו החינוכי.

לאחר המפגש עם עשיו מגיע יעקב לשכם כשהוא, "שלם" ומפרש כאן רש"י ע"פ חז"ל:

"שלם בגופו – שנתרפא מצליעתו; שלם בממונו – שלא חסר כלום מכל אותו דורו; שלם בתורתו – שלא שכח תלמודו בבית לבן".

ההבנה הפשוטה היא שלמרות כל התלאות שעבר יעקב אצל לבן, במאבק עם המלאך ובמפגש עם עשיו, הקב"ה השלים את חסרונו וכעת הוא שוב שלם. אולם במבט יותר מעמיק ניתן להבין שכל המאורעות שעבר יעקב הם אלו שבזכותן הוא כעת שלם הרבה יותר. על דרך ההסבר המפורסם לפסוק: "עת צרה היא ליעקב, וממנה ייוושע", מתוך הצרה עצמה מגיעה הישועה, וכדברי ה'שפת אמת' כאן בפרשה:

...אחר שעבר כל הצער הקודם, נקרא שלם כעניין שבע יפול צדיק וקם, על ידי הנפילות דווקא. וכן כתיב בזוהר הקדוש... שמכל רעות הצדיק ניתוסף לו שלמות.

ומה עניינה של אותה שלמות של יעקב?

שלמות במידות - היכולת לאזן בין החסד שלמד מסבו אברהם, ובין הדין של אביו יצחק. ההבנה מתי נכון להתגאות ולומר לעשיו: "תרי"ג מצות שמרתי" ומתי נצרכת מידת הענווה: "קטנתי מכל החסדים", וכן על זו הדרך.

שלמות האישיות - שהיה שקוע בעולם הקודש והתורה 14 שנים בבית עבר, ובמקביל ידע להתנהל היטב בענייני העולם הזה החומריים בבית לבן, ומול עשיו (תפילה, דורון ומלחמה).

ושלמות רוחנית – שלא פחד מאתגרים ויצא למאבק רוחני עם שרו של עשו.

ובתווך, סיפור אחד קטן וחשוב: המפגש המכונן הזה מול המלאך, שבעקבותיו זכה להיקרא בשם "ישראל", התאפשר אך ורק בזכות ההתקשות לחזור ולהביא את "הפכים הקטנים". היסודיות, והירידה לפרטים הינה מרכיב חשוב ביכולת לשמור אח"כ על האיזונים הנכונים.

מתוך האישיות השלמה הזאת, הצליח יעקב להיות רלוונטי גם לאנשי שכם כשהבין שלפני שבונים שם מזבח, יש לסייע להם בתיקון השווקים, המטבעות והמרחצאות (ע"פ מס' שבת).

מדמותו המיוחדת של יעקב ניקח לעולמנו החינוכי את הצורך לאזן בין ההכלה והחסד לבין הצבות הגבולות. לשמור על החיבור הנכון בין הקודש ובין ענייני החול, להיות נכונים לאתגרים קשים ככל שיהיו. להבין שהדברים הגדולים נמצאים בפרטים הקטנים, בצרכים הקטנים, שהם לעיתים מספרים את כל הסיפור כולו. וכמובן, להיות תמיד רלוונטיים, ולשמוע "אל קול הנער באשר הוא שם".

ומעל לכל, נזכיר לעצמנו ולחניכנו כי דרך החתחתים החינוכית, והמשברים שבדרך, הם אלו שמעצבים אותנו, משלימים אותנו והופכים אותנו למה שאנחנו.

שבת שלום